

II. CERCETĂRI ȘTIINȚIFICE ÎN DOMENIUL FOLCLORULUI MUZICAL

DESPRE UN PROCEDEU DE INTERPRETARE LA VIOARĂ ÎN MUZICA TRADIȚIONALĂ

REGARDING A METHOD OF PERFORMING ON THE VIOLIN IN TRADITIONAL MUSIC

IAROSLAV MIRONENKO,
doctor habilitat în studiul artelor,
Krasnodar, Federația Rusă

În urma unei investigații de teren în satul Lozova, r-nul Strășeni, care avea ca scop identificarea variatelor unui cântec folcloric înregistrat de către I. Mironenko de la o informatoare din satul Thamaha, sat de moldoveni din Caucazul de Nord — Rusia, muzicologul a descoperit un lăutar violonist care i-a demonstrat un procedeu specific lăutăresc de execuție la vioară. Acest procedeu este reprezentativ pentru un nivel avansat de interpretare la vioară.

Cuvinte-cheie: investigații de teren, folclor, violonist, procedeu de interpretare

Following a field study in the village of Lozova, Strășeni, aimed at identifying the variants of a folk song recorded by I. Mironenko from an informant living in the village of Thamaha, North Caucasus — Russia, a village inhabited by Moldovans, the musicologist discovered a fiddler who demonstrated him a specific process of execution on the violin. This method is representative of an advanced level of interpretation on the violin.

Keywords: field investigations, folklore, fiddler, method of interpretation

La sfârșitul lunii septembrie, anul curent (2016) am mers în satul Lozova, r-nul Strășeni pentru a face cercetări de teren legate de conținutul unui cântec liric, pe care l-am înregistrat într-un sat de moldoveni din Caucazul de Nord (Rusia) — Thamaha. În limba populației băștinașe — adâgheilor, această denumire înseamnă locul Domnului sau loc sfânt. Amintim că țărani moldoveni s-au stabilit în diferite sate din Caucazul de Nord după reforma agrară din 1861, promițându-li-se pământ. Familii întregi din satele Codrilor — Redeni, Bardar, Grozești, Pererâta, Frăsinești, Onișcani și altele, cu care cu boi sau prin Odesa pe mare, luând strictul necesar, s-au îndreptat spre Caucazul de Nord. Oamenii aveau grijă ca să ia cu ei nu numai obiecte de uz, dar și toată bogăția spirituală pe care o moștenise — cântecele și dansurile, iscusința cu care cântau la fluier, din cimpoi, din frunză de prasad, nu uitau nici tradiția Jocului, nici șezătorile și cântecele de leagăn. Cântecele mi l-a interpretat o localnică din satul Thanaha cu numele Anna Benzari, născută în 1910. În textul poetic al cântecului liric *Harbujel cu frunza-n sus*, care radiază un sentiment excepțional de bucurie, de percepție luminoasă a vieții, se menționează despre satul Lozova, ceia ce m-a determinat să plec în acest sat:

*Să-i pun șaua binișoru,
Să mă duc unde mi-i dor,
Frunză ș-un mohor.
Să mă duc la Lozova
Să-mi văd puica ce face,
Frunză ș-un mohor.*

Cântecul integral este în colecția mea *Și cânt codrului cu drag* [1, p. 52].

Căutând prin satul Lozova variante ale acestui cântec am cunoscut un lăutar violonist Pavel Moraru, născut în satul Tabăra, în anul 1951. Din discuții am aflat ca are o experiență bogată în a

cânta pe la nunți, cumătrii și alte petreceri nu numai în satul Lozova, dar și prin satele vecine. A început să cânte la vioară destul de târziu pentru acest instrument — la 14 ani. După absolvirea Tehnicumului pedagogic din or. Calarași, și-a continuat studiile la Institutul de Arte *G. Musicescu* (actualmente Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice), facultatea Iluminare culturală. Am înregistrat de la el mai multe melodii, printre care diferite melodii de joc, jalea miresei, de asemenea o bătută, pe care a creat-o însuși muzicianul. Melodia bătutei, care se caracterizează prin expresivitate și originalitate, poate prezenta interes pentru alți interpreți sau chiar pentru orchestrele de muzică populară. Vioara la care cântă acest lăutar — Pavel Moraru, a cumpărat-o de la un violonist bătrân, care a cântat în orchestra ansamblului *Joc*. Pe partea din spate a vioarei a gravat „Stradivari”. Nu putem spune dacă într-adevăr poate fi un Stradivari, însă corpul instrumentului după diferite trăsături ale sale este apropiat caracteristicilor instrumentului celebrului meșter italian. Totuși, probabil este o copie reușită a vioarei Stradivari.

Spre sfârșitul întâlnirii noastre violonistul a demonstrat un procedeu de interpretare la vioară, pe care l-a văzut în anul 1970 la un festival raional de folclor în or. Călărași. Atunci, la concert, un violonist foarte bătrân a rupt un fir păr din arcușul său, l-a legat de coarda *re*, în partea unde se termină corpul vioarei, a tras de păr și s-a auzit un sunet. Înălțimea lui o schimba ca de obicei, astfel, trăgând de păr a interpretat o melodie. Într-adevăr, acest procedeu este caracteristic manierei violonistice tradiționale de interpretare. Lăutarii violoniști inventau mereu diferite procedee pentru a face față concurenței și pentru a fi solicitați. Apoi Pavel Moraru a executat în continuare melodia obișnuit, adăugând și diferite ornamente. (Vezi această melodie în anexă). Chiar dacă acest procedeu este cunoscut muzicienilor, totuși înregistrarea lui în procesul investigațiilor de teren în zilele noastre și descrierea acestuia prezintă un anumit interes pentru etnomuzicologi.

The image shows a musical score for a violin piece. It consists of five staves of music. The first staff has a tempo marking of quarter note = 92 and a dynamic marking of *p*. The second staff has a dynamic marking of *p*. The third staff has a dynamic marking of *mf*. The fourth and fifth staves also have a dynamic marking of *mf*. The music is written in a key signature of one sharp (F#) and a 2/4 time signature. The score includes various musical notations such as notes, rests, and dynamic markings.

Referințe bibliografice

1. MIRONENKO, I. *Și cânt codrului cu drag: Folclor moldovenesc din satele nord-caucaziene*. Chișinău: Literatura artistică, 1987.